

J. SEISSEL, *Pafama* (1922). Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti

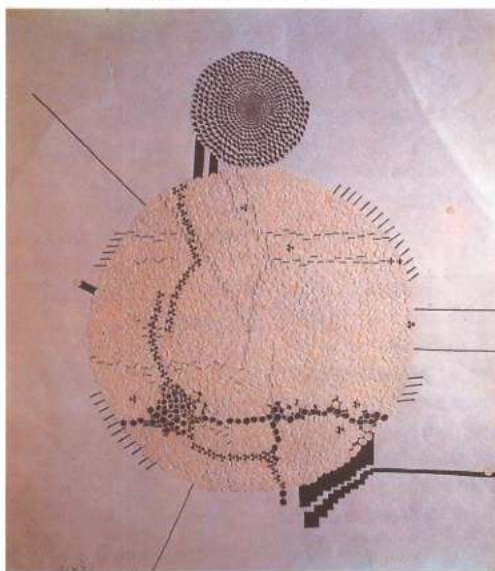

I. PICELJ, *Kompozicija* (1951). Zagreb, Moderna galerija

A. SRNEC, *Kompozicija F-5a* (1955). Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti

M. ŠUTEJ, *Bijeli krug* (1962)

V. BAKIĆ, *Svjetlosni oblici* (1968). Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti

APSTRAKCIJA (nefigurativna, nepredmetna umjetnost), umj. pojava karakteristična za XX. st. u kojoj je težište na čistoj ekspresiji oblika, linija ili boja, bez izravnih asocijacija na predmetni svijet. Počeci apstraktne umjetnosti u Europi vezani su uz ideje i slikarstvo P. Cézannea (1839–1906), koji je smatrao da prirodni oblici mogu biti svedeni na kuglu, stožac i valjak. Odlučujući poticaj i teoretsku osnovu apstrakciji dao je W. Kandinsky (1866–1944) svojom raspravom »O duhovnom u umjetnosti« (1912) te svojim slikarstvom od 1910. Apstraktna kretanja javljaju se gotovo istodobno u Rusiji (*rajonizam, suprematizam, konstruktivizam*), Nizozemskoj (*De Stijl, neoplasticizam*), Francuskoj (*orfizam, kubizam*), Italiji (*futurizam*), a nešto kasnije, u okviru *dadaizma*, u Švicarskoj i Njemačkoj. Nakon odlučnoga prodora apstrakcije između 1910–20, dolazi do njezina zastoja ali i intenzivnijega istraživanja njezinih stvaralačkih mogućnosti u okviru Bauhauusa (1919–1933), moskovske škole VHUTEMAS (1920) i franc. grupe »Abstraction-Création« (od 1931). Nakon II. svj. rata a. ponovno dobiva snažniji polet. U Europi dominiraju lirska i geometrijska apstrakcija, a u Americi apstraktni ekspresionizam i tašizam. Važnu ulogu u promicanju apstrakcije u Europi odigrao je Salon des Réalités Nouvelles u Parizu od 1946, Hochschule für Gestaltung u

Ulmu, osn. 1949, Bijenale u Veneciji i izložba »Dokumenta« u Kasselu od 1955. U apstrakciji poslije 1945. do danas moguće je u svim lik. disciplinama uočiti dvije osnovne struje; prva je utemeljena na subjektivnoj ekspresiji (*enformel, lirska apstrakcija, apstraktni ekspresionizam, tašizam*) a druga racionalizira ekspresiju i konstruira estetski objekt (*geometrijska apstrakcija, kinetička umjetnost, op-art, minimalna umjetnost*). Sred. 60-ih godina u apstrakciji se javlja zanimanje za čisto optičke fenomene, redefiniraju se načela apstraktne umjetnosti (slikarstvo »tvrdih rubova«) i uvode se kinetički elementi u programiranu likovnu strukturu. U konceptualnoj umjetnosti od ranih 70-ih godina a. je prisutna kao postupak, ali ne i kao dominantna stilsko osobina. Nakon razdoblja kojim dominiraju post-moderni retrostilovi (anakronizam, transavangarda), krajem osmoga decenija a. se ponovno uvodi u umjetničku praksu (neo-geo, primarno slikarstvo).

Pojava apstraktne umjetnosti u nas vezana je uz zagrebačku fazu zenitističkoga pokreta (1921–23), kada J. Seissel stvara svoje prve apstraktne slike (»Pafama«, 1922). Ponovno se a. javlja krajem 30-ih godina u slikarstvu M. Detonija (»Fantazija oronulog zida«, 1938), potom kod L. Juneke (»Crtač«, 1940), u crtežima i kolažima A. Motike između 1941–52 (izloženi u Zagrebu 1952), a oko 1946. B. Rašica stvara asocija-